

مروری کوتاه بر

حریم خصوصی و مالکیت داده

ارائه نتایج بررسی‌های قوانین در حوزه حریم خصوصی

تهیه شده برای رویداد صبحانه انجمن تجارت الکترونیک تهران

اسفند ۱۴۰۲

شرکت ایلیا: تهران، سال ۱۴۰۲.
این کتیبه توسط تیم شرکت ایلیا در ایران تهیه گردیده است و لذا کلیه حقوق این کتیبه متعلق به شرکت ایلیا می‌باشد و استفاده از چهارچوب، محتوا و طراحی آن بدون کسب مجوز از این شرکت خلاف قوانین تجاری جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.
شرکت ایلیا: تهران، ایران.

شرکت ایلپا، مجموعه‌ای پیشرو در عرصه مشاوره و تحقیقات مدیریت در ایران

شرکت بین‌المللی مشاوره مدیریت ایلپا از سال ۱۳۸۶ به ارائه خدمات حرفه‌ای پژوهش و مشاوره می‌پردازد. خدمات ایلپا در زمینه طراحی و توسعه کسب‌وکار، مطالعات بازار، طراحی و پیاده‌سازی استراتژی، نوآوری و تحول، مدیریت سرمایه‌های انسانی و توسعه سازمانی است. پویایی و یادگیری در ایلپا، حاصل درک عمیق از نیاز مشتریان و طراحی راهکارهای متناسب با تأکید بر ارتقای سطح استاندارد خدمات مشاوره مدیریت در کشور است.

وجه تمایز ما چیست؟

آنچه که ایلپا را از سایر ارائه‌دهندگان مشاوره مدیریت متمایز می‌کند، باور ما به اهمیت اثرگذاری است. در ایلپا معتقدیم موفقیت واقعی به معنای ارائه راهکارهای متناسب با نیازها و ایجاد تأثیر پایدار بر کسب‌وکار مشتریانمان خواهد بود. در این راستا خود را متعهد می‌دانیم تا به عنوان یک شریک استراتژیک مورد اعتماد تا زمان حصول نتیجه در کنار یکایک مشتریان خود بمانیم.

۱ حریم خصوصی و مالکیت داده

۱ تامین سرمایه

۲ مدل‌های توسعه و انحصار

۲ تعامل با بین‌الملل

۳ فناوری‌های نوظهور و برافکن

۳ برنامه‌های حمایتی پارک

۴ حریم خصوصی و مالکیت داده

سوالات مختلف بخش‌های پروژه

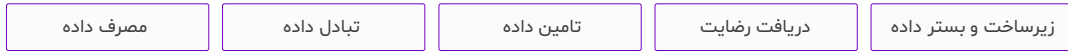
<p>۱</p> <p>حریم خصوصی و حاکمیت داده</p>	<p>(۱) چارچوب نحوه‌ی گردآوری، نگهداری و بهره‌برداری از داده‌ها که توسط استارت‌آپ‌ها در ایران رخ می‌دهند چگونه باید باشد؟ به صورت کلی دسترسی استارت‌آپ‌ها به کلان‌داده‌ها (بیگ دیتا) چگونه است؟</p> <p>(۲) چارچوب‌های دسترسی به کلان‌داده‌های دولتی/حاکمیتی برای استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های خصوصی چگونه است؟ برخی استارت‌آپ‌ها برای توسعه نیاز به دیتاهای کلان ارگان‌ها دارند، مثلا استارت‌آپ‌هایی که به سالمندان خدمات می‌دهند، نیاز به اطلاعات سالمندان یا بیماران خاص دارند، در برخورد با این موارد چگونه باید تصمیم‌گیری نمود؟</p> <p>(۳) قانون GDPR در اتحادیه اروپا چگونه پیاده‌سازی شده است و چالش‌های مرتبط با آن چیست؟</p>
<p>۲</p> <p>مدل‌های توسعه و انحصار</p>	<p>(۴) آیا حاکمیت باید به منظور مدیریت انحصار در کشور، برای میزان توسعه عمودی شرکت‌ها و استارت‌آپ‌ها، قانون با محدودیت‌هایی قائل شود؟ سیاست سایر کشورها در این خصوص چیست؟</p> <p>(۵) آیا حاکمیت باید به منظور مدیریت انحصار در کشور، برای میزان توسعه افقی شرکت‌ها و استارت‌آپ‌ها، قانون با محدودیت‌هایی قائل شود یا خیر؟ سیاست سایر کشورها در این خصوص چیست؟</p> <p>(۶) آیا شرکت‌های فناور معروف دنیا در آینده به سمت سوپر اپلیکیشن (چند خدمت محور Multi Service) شدن می‌روند یا ادغام؟ یا تکثر و جدایی؟ چرا؟</p>
<p>۳</p> <p>فناوری‌های نوظهور و برافکن</p>	<p>(۷) رویکردهای کلی و روش‌های تنظیم‌گری کشورها در قبال فناوری‌های برافکن و فناوری‌های نوظهور، چیست؟ مشخصا وضعیت کشورهای خارجی در سه حوزه‌ی رمزارزها، اینترنت ماهواره و پلتفرم تشریح شود؟</p> <p>(۸) روند اجرایی استراتژی استارت‌آپ‌ها اتحادیه اروپا و میزان مشارکت کشورها و چالش‌های آن چیست؟ آیا مشارکت اجباری بوده است؟</p>
<p>۴</p> <p>جهت‌گیری کلان اقتصادی</p>	<p>(۹) آیا در همه استان‌های کشور باید اکوسیستم ایجاد کرد یا در چند نقطه از کشور و به صورت متمرکز رویکرد دولت نسبت به آن چگونه باشد؟ به صورت آزاد یا ورود در جزئیات؟</p> <p>(۱۰) مدل‌های حمایتی و کنترلی دولت‌ها در اکوسیستم استارت‌آپی باید چگونه باشد؟ حمایت دولت‌ها از استارت‌آپ‌ها به صورت مستقیم است یا غیر مستقیم؟ آیا نقطه ی ورود مناسبی برای دولت‌ها به اکوسیستم استارت‌آپی وجود دارد؟</p> <p>(۱۱) اگر مراحل مختلف رشد در اکوسیستم را به صورت خطی یا یک کیف ببینیم، یکی از معضلات اصلی، کمیت و کیفیت منابع انسانی (تیم‌های استارت‌آپی/ روحیه کارآفرینی) ورودی به این فرایند است. موتور محرک و مولد این ورودی چه چیزهایی می‌تواند باشد؟ کشورهای در حال توسعه در این خصوص چه سیاست‌هایی داشته‌اند؟</p>
<p>۵</p> <p>تامین سرمایه</p>	<p>(۱۲) روند IPO شدن استارت‌آپ‌ها و چالش‌های آن به خصوص در اولین تجارب کشورها چگونه است؟</p> <p>(۱۳) آیا کشورها سیاستی برای تغییر روند، از سرمایه‌گذاری سنتی به سرمایه‌گذاری خطرپذیر داشته اند؟</p> <p>(۱۴) نقش نهادهای مالی تخصصی ملی کشورها (مثل صندوق نوآوری در اکوسیستم‌ها چیست؟ چقدر چنین نهادهایی در کشورها وجود دارد؟</p>
<p>۶</p> <p>تعامل با بین‌الملل</p>	<p>(۱۵) چارچوب سرمایه‌گذاری و فعالیت شرکت‌های خارجی در ایران چگونه باید باشد؟ نحوه ساماندهی و مدیریت فناوری برای کسب‌وکارهایی که کنترل اصلی آن‌ها خارج از مرزهای کشورمان می‌باشد چگونه است؟</p> <p>(۱۶) تفاوت رفتار حاکمیت کشورها با پلتفرم‌های داخلی شان، نسبت به پلتفرم‌های مشابه خارجی فعال در آن کشورها چیست؟</p> <p>(۱۷) رویکردهایی که حاکمیت‌ها برای از دست ندادن نخبان خود در تعامل با شرکت‌های خارجی فعال در داخل کشور و خارج اتخاذ می‌کنند چیست؟</p> <p>(۱۸) مدل توسعه استارت‌آپ‌ها به کشورهای منطقه چگونه می‌تواند باشد؟</p>
<p>۷</p> <p>برنامه‌های حمایتی پارک</p>	<p>(۱۹) آیا لازم است که توسعه‌ی شتابدهنده‌ها و مراکز نوآوری تناسبی با نیازها و پتانسیل‌های ملی و استانی و یا با روندهای فناورانه دنیا داشته باشند؟ تعیین استراتژی توسعه‌ی شتابدهنده‌ها چگونه است؟</p> <p>(۲۰) ایران چند مرکز نوآوری (شتابدهنده، فضای کار اشتراکی ...) می‌خواهد؟ معیارها و شاخص‌هایی که ما را به جواب این سوال می‌رساند چیست؟</p>

اصولی که باید در حوزه حریم خصوصی و حاکمیت داده پی گرفت ۲/۲

ما در کسب‌وکارهای آنلاین به "User Behavior" یا "Customer Behavior" نیاز داریم. می‌توانیم بگوییم به دیتای بدون هویت نیاز داریم. اگر به دیتا اینگونه نگاه کنیم (دیدن هر یوزر به صورت یک کد)، دیگر خیلی خطرناک نیست و قوانین حریم خصوصی را زیر پا نمی‌گذارد. چیزی که اهمیت دارد رفتار کاربر است؛ نه هویتش. در حال حاضر ذخیره‌ی افراد به صورت یک کد، در پلتفرم‌های بلاک‌چینی دارد اتفاق می‌افتد. پیشنهاد: قوانینی که در سراسر دنیا در حوزه‌ی حریم خصوصی و حاکمیت داده در حال اجرا است، بررسی شود و با توجه به نیازها و دغدغه‌های ایران بومی‌سازی شود. به عنوان مثال اروپا و ایالات متحده قوانین خوبی در این حوزه دارند. مخصوصا اروپا، چرا که بیشتر پلتفرم‌های دیجیتال متعلق به آنان نیستند و آمریکائی هستند، بنابراین در تدوین این قوانین دقت و توجه بیشتری به خرج داده‌اند. زاویه نگاه (Mindset) باید حمایتی باشد. اگر طرز فکر عدم اعتماد باشد، هرچه قدر هم شفافیت ایجاد شود، اعتماد جلب نمی‌شود. در حال حاضر غالبا دیتا در دست بخش خصوصی است و پیکان جریان اطلاعات بیشتر از بخش خصوصی به حاکمیت است. اگر دسترسی دولت به داده‌های بخش خصوصی در چهارچوب قانون نباشد، به آن کسب‌وکار آسیب بزرگی وارد می‌شود و مردم به آن اعتماد نمی‌کنند.

خلاصه‌ای از توصیه‌های اقدامات عملی

زنجیره ارزشی که در اکوسیستم کلان داده ایران باید در نظر داشت

با این توجه که رگولاتوری اکوسیستم داده/کلان داده در ایران با توجه به این مراحل باید صورت پذیرد، با ذکر این نکته که برای هر یک از این مراحل می‌تواند و می‌بایست چهارچوب اینکه بازیگران تخصصی به وجود بیاید و فعالیت داشته باشند، وجود داشته باشد.

توسعه کسب‌وکاری

توجه به موضوع توسعه کسب‌وکارهای مورد قانون‌گذاری در اصول و چهارچوب‌های پیشنهادی

مدیریت و پوشش و ریسک (در رابطه با جرایم تبیین شده)

بهره‌گیری از رویکرد چهارچوب‌گذاری و قانون‌گذاری با هدف پوشش حداکثری ریسک‌ها و دوری از ایجاد مانع بر راه توسعه مفاهیم نوین

رویکرهای پیشنهادی در فرایند رگولاتوری

قوانین تصویب شده و تصویب نشده مرتبط

- قانون جرائم رایانه‌ای
- لایحه صیانت و حفاظت از داده‌های شخصی
- دستورالعمل اعطای نماد اعتماد الکترونیکی و نظارت بر فعالیت کسب‌وکارهای الکترونیکی
- قانون تجارت الکترونیک
- آیین‌نامه فعالیت سامانه‌های حوزه سلامت دیجیتال
- قانون مجازات انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی
- قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حقوق شهروندی
- دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس
- منشور حقوق شهروندی

- تعیین و راه‌اندازی کمیسیون
- طراحی و تدوین چهارچوب قانون با کمک کمیسیون حفاظت از داده‌ها

شورای عالی فضای مجازی

- تشکیل کارگروه‌های تخصصی رسیدگی
- تدوین چهارچوب و ابلاغ به شورای عالی فضای مجازی
- رسیدگی به شکایات و چالش‌ها در کارگروه‌های تخصصی به وسیله بازرسان
- تعیین حد و حدود خطا و جرایم داده‌ای، حد و میزان جبران خسارت و پناالتی‌ها
- نظارت بر عملکرد پلتفرم تبادل داده در تیم تخصصی
- بررسی و مطالعه، آموزش و ترویج قانون، سیاست‌ها، سیستم‌ها و فرایندهای مربوط به حفاظت از اطلاعات شخصی

کمیسیون حفاظت از داده‌های شخصی

شورای عالی فضای مجازی

کمیسیون حفاظت از داده‌های شخصی

نهاد بالادستی
مسئول
نهاد بخش ناظر

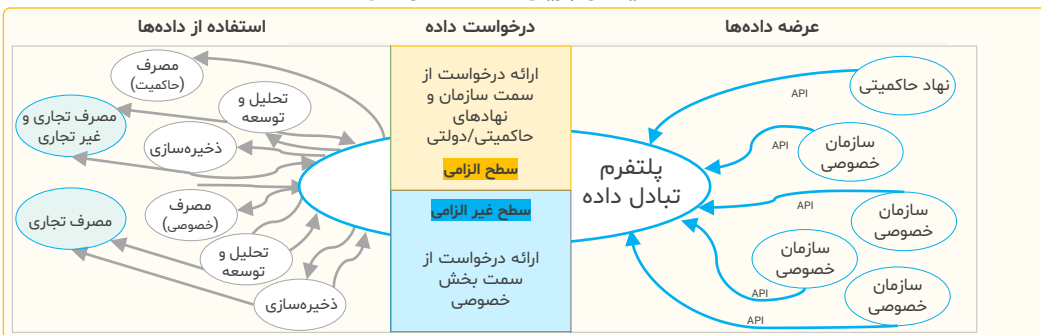
لایه‌های درگیر حاکمیت و رگولاتوری

تعداد اعضا ۱۵ الی ۲۰ نفر شامل (نماینده‌های تخصصی):

اعضای مجلس (کمیسیون‌های مرتبط) - نماینده نهادهای امنیتی - وزرای مرتبط - دبیر شورای عالی و رئیس مرکز ملی فضای مجازی - معاون پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه - دادستان کل کشور

تغییر کارکردی کارگروه ساماندهی مراکز نوآوری برای قبول این نقش

شماتیک و جریان تعاملات در مدل

پلتفرم تبادل داده، کارکرد ذخیره‌سازی و ایجاد یکپارچگی در مورد داده‌ها را بر عهده ندارد، کارکرد این پلتفرم صرفاً تسهیل‌گری تبادل دویبه‌دو طرفین درگیر می‌باشد. موضوع بعد جامع و نه مانع بودن کارکرد این پلتفرم است، به این معنا که پلتفرم مذکور راه تبادل داده میان نهادها و سازمان‌های مختلف نیست بلکه می‌بایست راه شروع تبادل و تیپکتینگ درخواست داده میان بخش خصوصی و حامیتی و بالعکس باشد. این موضوع در راستای حل چند موضوع اساسی است:

- ۱- الزام آوری انتقال داده به بخش خصوصی توسط بخش حاکمیتی
- ۲- قابل رصد بودن انتقال داده‌های صورت پذیرفته و محل افشای اطلاعات احتمالی
- ۳- محدودیت دریافت و رعایت محرمانگی انقال داده از بخش خصوصی به بخش حاکمیتی

نحوه جریان داده در اکوسیستم داده ایران

توسعه کسب‌وکارها

توجه به موضوع توسعه کسب‌وکارهای مورد قانون‌گذاری در اصول و چهارچوب‌های پیشنهادی

مدیریت و پوشش ریسک

بهره‌گیری از رویکرد چهارچوب‌گذاری و قانون‌گذاری با هدف پوشش حداکثری ریسک‌ها و دوری از ایجاد مانع بر راه توسعه فضاهای نوین

پیش‌فرض‌های طراحی مدل مفهومی اکوسیستم کلان داده در ایران

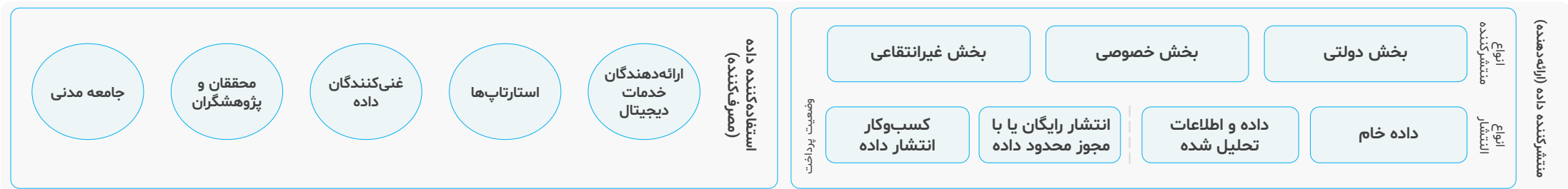
توصیف ارتباط لایه‌های اقتصاد داده، اکوسیستم دیجیتال و اکوسیستم داده:

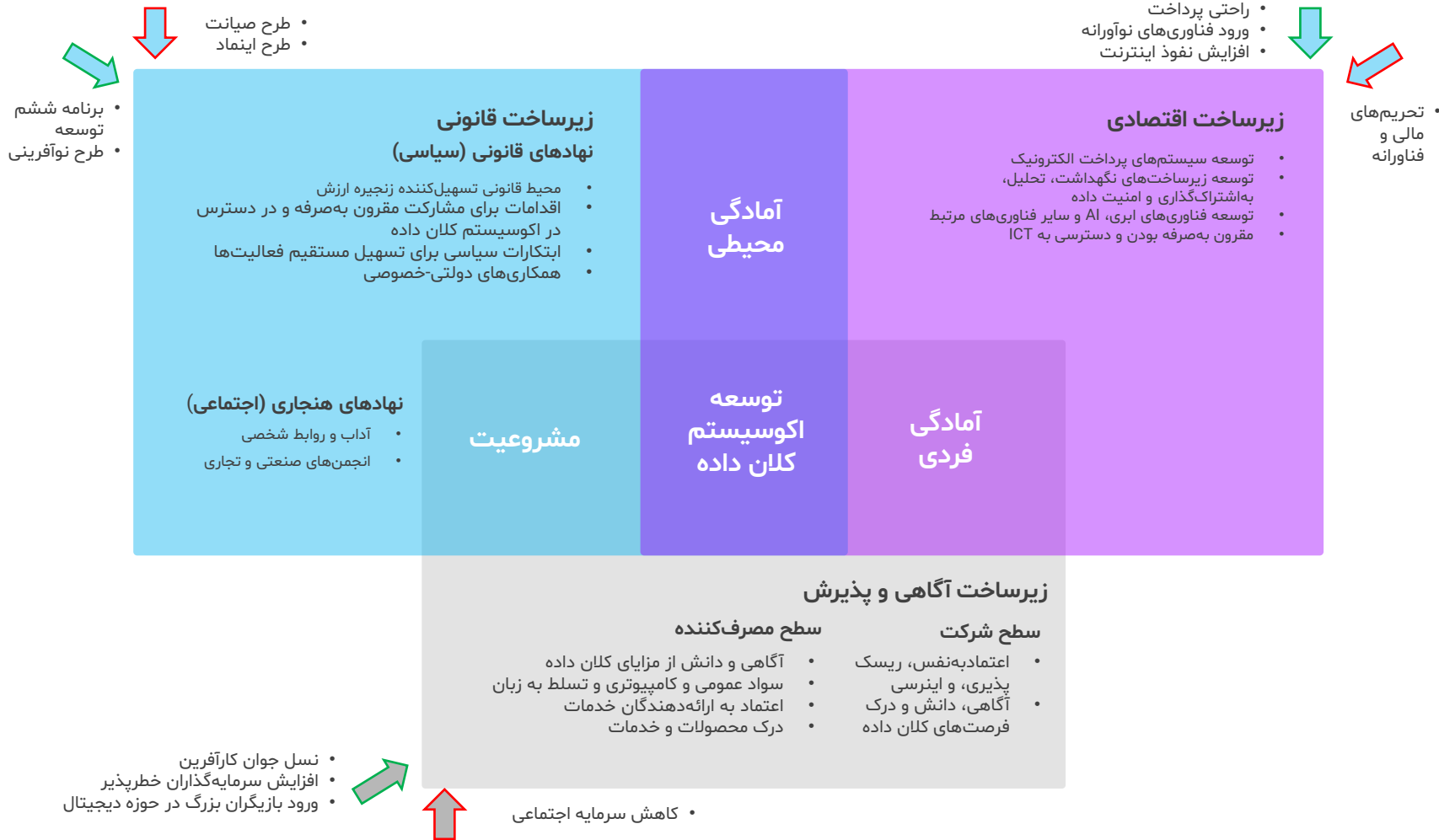
زنجیره ارزش ۵ لایه‌ای اکوسیستم تبادل داده:

نگاهی بر بازیگران یک اکوسیستم داده:

بستر توسعه اکوسیستم کلان داده در ایران

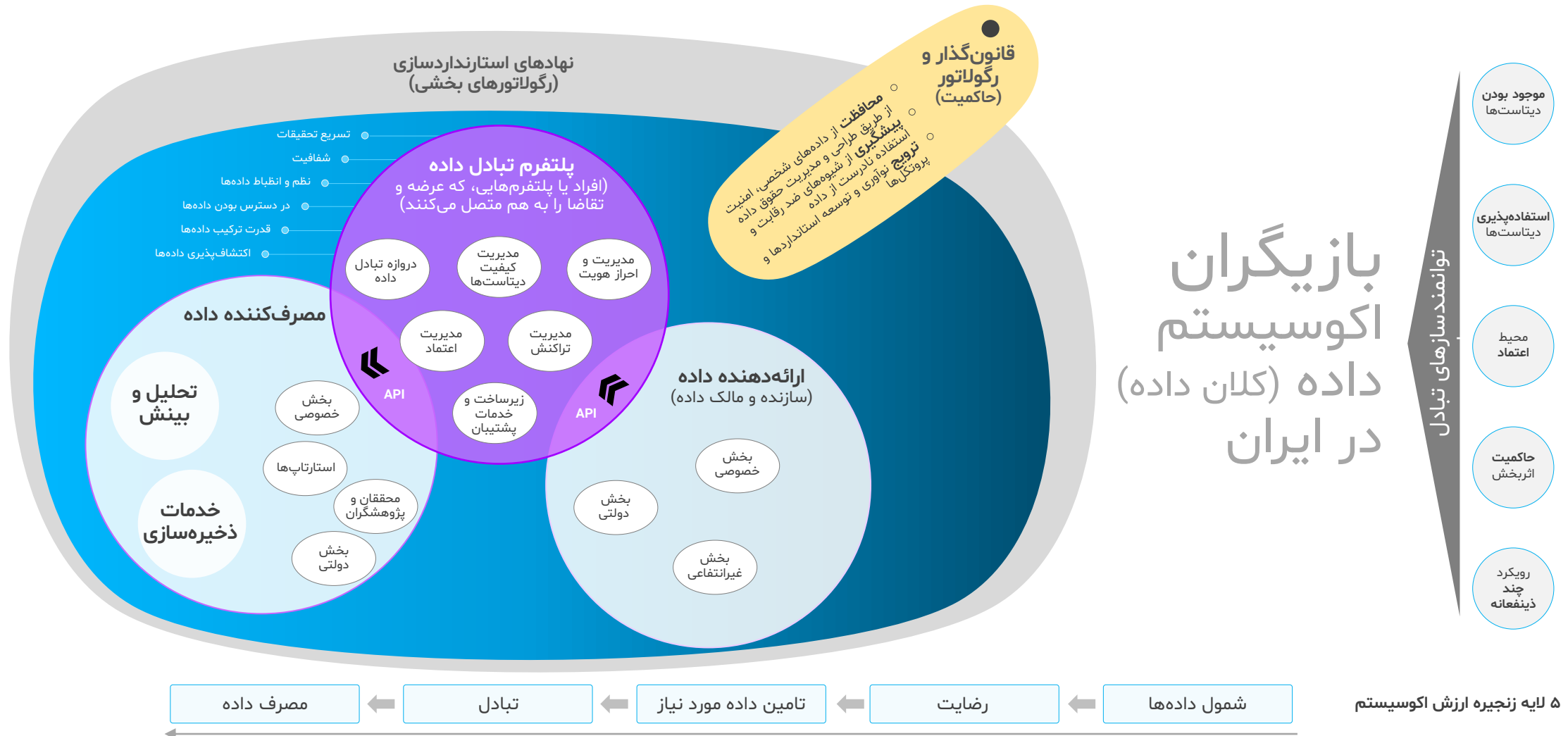

در شکل روبه‌رو سعی شده است تا یک چهارچوب تحلیلی و جامع برای بررسی عوامل تسهیل‌کننده و موانع توسعه اکوسیستم کلان داده با توجه به قابلیت‌ها و تمایلات طرف‌های اثرگذار در **بعد** ارائه شود:

- **محیط اقتصادی** که بر دسترسی و پایداری فعالیت‌های اکوسیستم کلان داده اثر می‌گذارد.
- **محیط اجتماعی** و سیاسی که بر مشروعیت یافتن فعالیت‌های مرتبط با اکوسیستم کلان داده مؤثر است.
- **هنجارهای درونی‌شده** که بر رفتار تصمیم‌گیری فردی و سازمانی در حوزه کلان داده اثرگذار است.

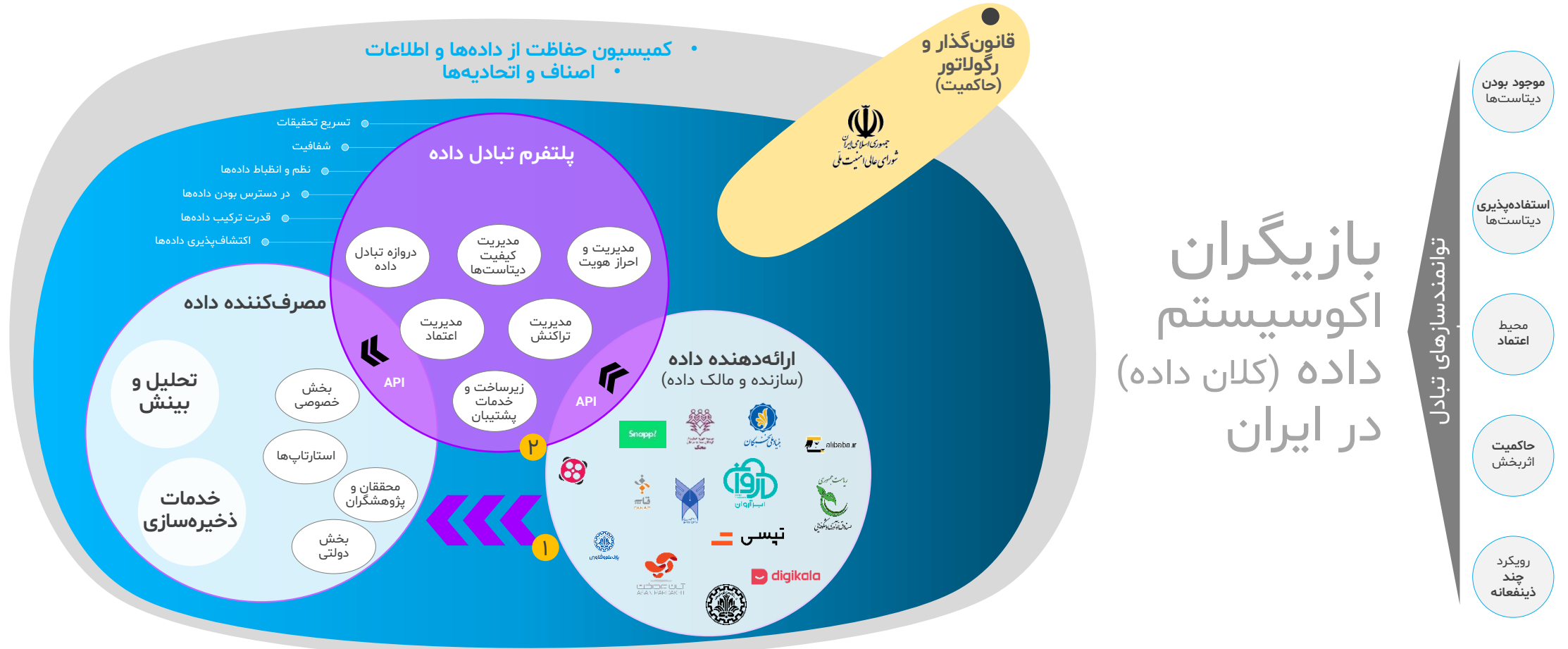
در حالی که دو عامل اول، غالباً بر ویژگی‌های بازار متمرکز است، آگاهی و پذیرش اجتماعی مبتنی بر رفتارهای فردی و یا سازمانی است. این بستر بر اساس محرک‌های وارد شده بر آن، مسیر رشد و توسعه خود و اکوسیستم را مشخص می‌کند. مثال‌هایی از این محرک‌ها با فلش قرمز (محرک‌های منفی رشد) و سبز (محرک‌های مثبت رشد) نشان داده شده است.

مدل مفهومی اکوسیستم تبادل داده/کلان داده کسب‌وکاری در ایران

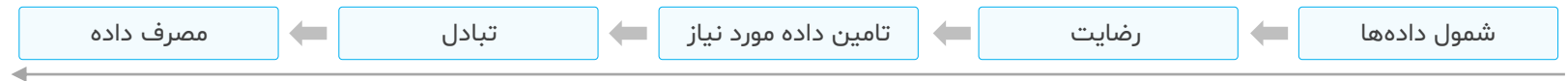

۵ لایه زنجیره ارزش اکوسیستم

مدل مفهومی اکوسیستم تبادل داده/کلان داده کسب و کاری در ایران

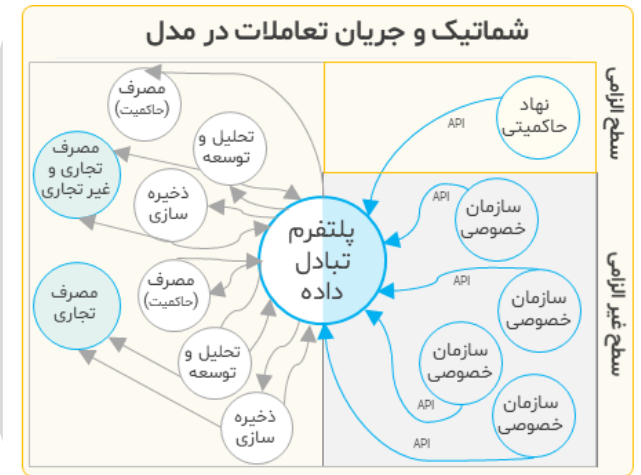

بازیگران اکوسیستم داده (کلان داده) در ایران

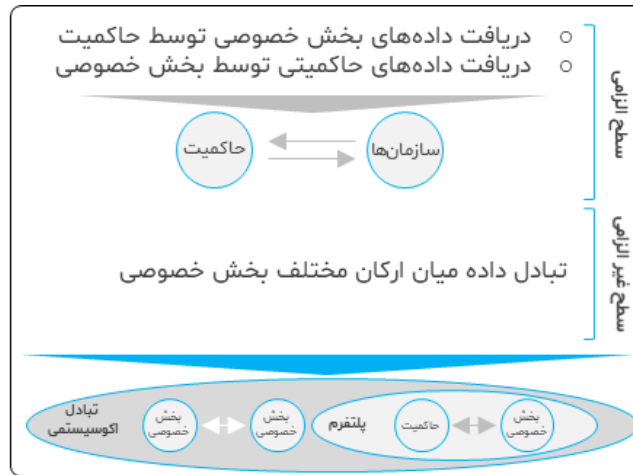

۵ لایه زنجیره ارزش اکوسیستم

مدل مفهومی اکوسیستم تبادل داده/کلان داده کسب‌وکاری در ایران

کارکرد اکوسیستم در یک نگاه

سطوح نیازهای بازیگران

اکوسیستم تبادل داده، کارکرد **ذخیره‌سازی** و ایجاد **یکپارچگی** در مورد داده‌ها را بر عهده ندارد، کارکرد این پلتفرم صرفاً تسهیل‌گری تبادل دوه‌دو طرفین درگیر می‌باشد.

موضوع بعد جامع و نه مانع بودن کارکرد این پلتفرم است، به این معنا که پلتفرم مذکور تنها راه تبادل داده میان نهادها و سازمان‌های مختلف نیست البته که تلاش دارد تا بهینه‌ترین روش آن باشد. نقطه کلیدی در اینجا اصالت داشتن و مقدم بودن چهارچوب و اصول قانونی است که کمیسیون حفاظت از داده‌ها و اطلاعات آن را به اجرا در می‌آورد.

تبادل داده در پلتفرم | **تبادل داده در سطح کل اکوسیستم** | **اصول و چهارچوب‌های قانونی کمیسیون حفاظت از داده‌ها و اطلاعات**

نهاد و فرایند نظارتی اکوسیستم

شورای عالی امنیت ملی ← **کمیسیون حفاظت از داده‌ها و اطلاعات (کارگروه ساماندهی مراکز نوآوری، پارک پردیس)**

اعضای تشکیل‌دهنده: (تشکیل در دل کارگروه کمیته استارت‌آپ‌ها)

۱۵ الی ۲۰ نفر شامل: * نفر از اعضای مجلس (کمیسیون‌های مرتبط) * نفر از نهادهای امنیتی * نفر از نمایندگان بخش خصوصی - وزرای دولت - دبیر شورای عالی و رئیس مرکز ملی فضای مجازی - معاون پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه - دادستان کل کشور

وابستگی نهادی: چند ذی‌نفعه و فرادولتی

کارکرد درست کمیسیون و پلتفرم

تناسب اعضای کمیسیون:

- اعضای اصلی کمیسیون
- اعضای میهمان و مسئله محور (*نفر از حقوق دانان، فعالان سیاسی، فرهنگی و اجتماعی)
- اعضای کارگروه‌های تخصصی
- اعضای هیئت نظارت

عمده وظایف کارکردی:

- تشکیل کارگروه‌های تخصصی رسیدگی
- تدوین چهارچوب و ابلاغ به شورای عالی امنیت ملی
- رسیدگی به شکایات و چالش‌های در کارگروه‌های تخصصی
- تعیین حد و حدود خطا و جرایم داده‌ای، حد و میزان جبران خسارت و پنالتی‌ها
- نظارت بر عملکرد پلتفرم تبادل داده
- بررسی و مطالعه، آموزش و ترویج قانون، سیاست‌ها، سیستم‌ها و فرایندهای مربوط به حفاظت از اطلاعات شخصی

بازوی‌های نظارتی:

- گزارش‌های فصلی دفتر حفاظت از داده سازمان‌ها - اصناف و اتحادیه‌ها (هیات عالی نظارت اصناف)
- کارگروه‌های تخصصی
- مسئولیت حفاظت از داده‌ها در هر سازمان احراز شده در پلتفرم

حاکمیت

- دسترسی به داده‌های مورد نیاز (امنیتی)
- درآمد مالی از ارائه داده

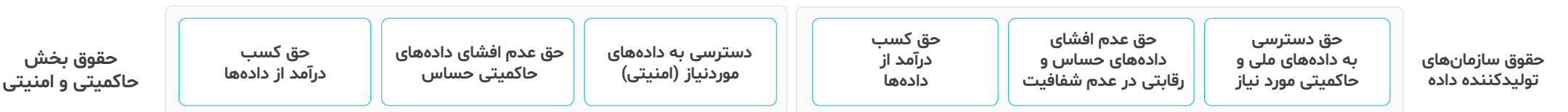
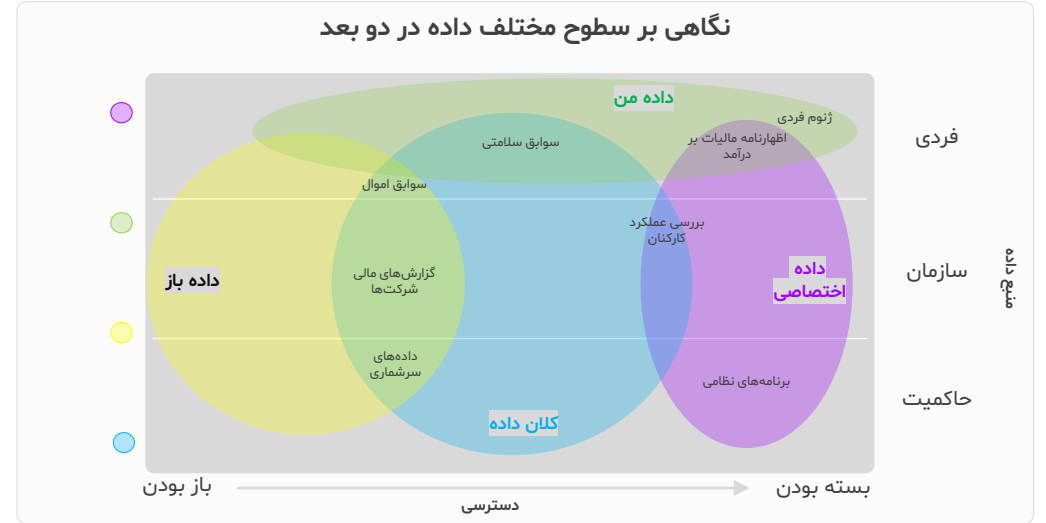
کسب‌وکار

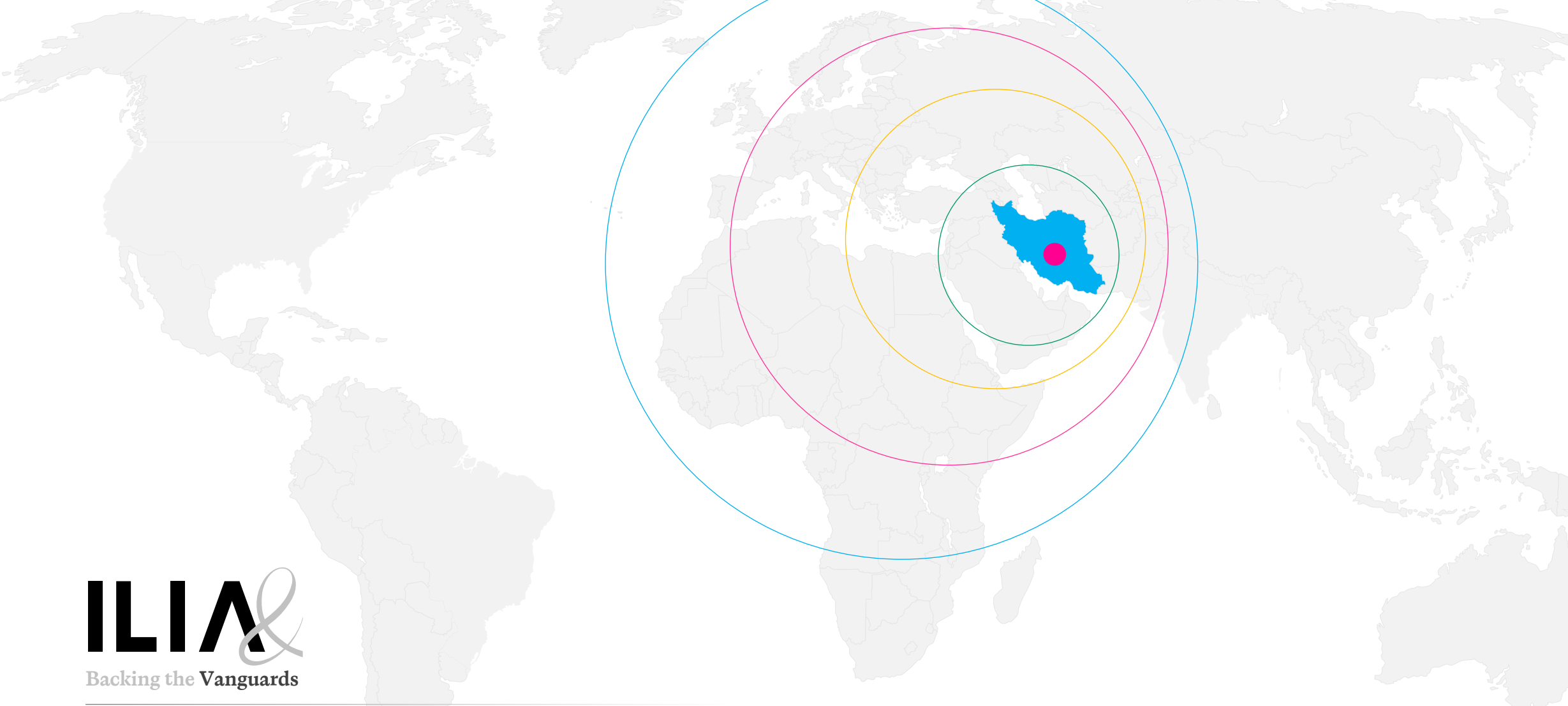
- قدرت عدم ارائه دسترسی داده‌های کلیدی
- درآمد مالی از ارائه داده
- دسترسی به داده‌های مورد نیاز

کاربر

- استفاده امن از داده‌های شخصی
- شفافیت در کاربرد داده‌ها

سلسله مراتب حق و حقوق داده

ILIA&

Backing the Vanguard

آدرس: خیابان قائم مقام فراهانی، میدان
طومانیان (شعاع)، خیابان خدری، پلاک پنج، طبقه
نهم

تلفن: +۹۸ ۲۱۵۲۱۸۹۹۰۱

ایمیل: office@ilia.co

وبسایت: ilia.co